

Rika Passmann-Os was de twee jaar oudere zus van mijn oma Truus. Mijn oma praatte weinig over haar familie behalve dat ze enorm aan hen gehecht was. Haar ouders, haar grappige broer Jochem en haar lieve zussen Clara en Rika. Allen vermoord door het Nazi-regime. Het was te pijnlijk om er uitgebreid bij stil te staan. Zus Marianne had de oorlog wel overleefd maar overleed in 1954. Mijn oma was gemengd gehuwd, dat is haar redding geweest. En ook voor Willy, mijn vader en Igor, haar kinderen.

Rika was overgebleven zoals dat toen heette. De verloving met Levie de Vries uit Meppel was door hem verbroken. Na zijn studie Arabische talen was Rika als winkelmeisje te gewoon voor hem.

Erich Walther Passmann vlucht in april 1933 voor nazi-Duitsland vanuit Recklinghausen naar Amsterdam. Hij wilde doorreizen naar Zuid-Amerika. Hij was handelsreiziger in schoenen en hakken.

Hij vertrekt in september 1933 niet naar Zuid-Amerika maar naar Zwolle en het familieverhaal wil dat Erich als een blok viel voor de mooie Rika toen hij haar zag in de winkel waar zij bediende was. Ze trouwden in 1935 en vestigden zich aan de Van Lennepstraat 17. De moeder van Erich, Wilhelmine Passmann-Schneider, trok bij hun in. Zij was de weduwe van Hermann Passmann.

Rika en Erich waren gelukkig met elkaar. Igor beschrijft in zijn memoires dat hun geluk nog groter werd toen Rika in april 1939 van Emmy Eleonore beviel. Rika was 42 jaar toen ze moeder werd. Haar dochter is vernoemd naar haar twee grootmoeders. Mijn oma woonde aan de Vondelkade 13. Ik stel me voor dat ze beide veel heen en weer gelopen hebben tussen de twee huizen.

In november 1942 werden de anti-joodse maatregelen dusdanig streng dat Erich niet meer mocht werken. Om deportatie te voorkomen duiken

ze onder in Hilversum en krijgen een kamer boven de kapperszaak van de familie De Groot.

Alvorens dat te doen brengt Erich de bronzen hazewindhond naar het huis van mijn oma. Hij geeft het ter bewaring om op te halen wanneer hij weer terugkomt. Het beeld staat nog steeds in het huis aan de Vondelkade.

In februari 1943 verordonneert de Commissaris van politie de opsporing van Erich en zijn gezin vanwege het niet doorgeven van een verhuizing vanuit de Van Lennepstraat 17. Dat was strafbaar. Ze hadden het onderduikadres niet doorgegeven.

In de nacht van 22 op 23 mei 1943 werden ze opgepakt na verraad. Ze worden naar het Huis van Bewaring in Arnhem gebracht waarna ze naar Westerbork gaan.

Rika stond voor een enorm dilemma met betrekking tot haar dochter Emmy. Ze was blij dat ze op latere leeftijd nog een kind gekregen had. Toch heeft ze overwogen Emmy af te staan om haar leven makkelijker te maken. De groten konden volgens haar wel een duwtje hebben maar de kleinen..... Ze kon het niet, zonder overleg met Erich, ze moest haar meenemen waarheen dan ook.

Rika schrijft meerdere brieven vanuit Arnhem en Westerbork naar mijn oma. De strekking is steeds hetzelfde. Ik hou van jullie, we moeten moedig, flink en sterk zijn. Ons lot zal vast meevallen en we zien elkaar zeker weer.

In de laatste brief vanuit Westerbork schrijft ze dat ze haar vader Izak Os nog heeft gezien. Haar moeder Lea heeft ze aan de arm van een zuster zelfs gesproken. Flink zijn moest ze van zichzelf, niet huilen, wat een comedie schrijft ze. Ze heeft aan haar ouders niet willen melden dat ze

als strafgeval in Westerbork zaten. Ze vertelt haar ouders dat ze blijft in Westerbork en met zijn allen terug naar Zwolle gaan.

Ze schrijft dat Westerbork best meevalt, dat ze het einde van de oorlog daar wel wil afwachten. Mijn oma stuurde pakketjes levensmiddelen naar hun.

Op 4 juni 1943 kwamen ze aan in Westerbork. Vier dagen later op 8 juni gingen Rika Passmann-Os, Erich Passmann, Emmy Eleonore Passmann en Wilhelmine Passmann-Schneider op transport naar Sobibor.

Op 11 juni kwamen ze aan, werden meteen vergast en verbrand. Hun as ligt in de bossen rond Sobibor. Mooi dat er naast onze herinneringen nog een aandenken aan Rika, Erich, Emmy en Wilhelmine in het trottoir voor het huis aan de Van Lennepstraat 17 ligt. Vandaag onthullen we hun Stolpersteine.